

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ОПЕРАТИВЕН ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧЕН

БЮЛЕТИН

СЕПТЕМВРИ, 1994 Г.

СОФИЯ, 1994 Г.

УВАЖАЕМИ СПЕЦИАЛИСТИ И РЪКОВОДИТЕЛИ,

Вие разполагате с поредния месечен хидрометеорологичен бюлетин. В него е направен месечен обзор на основни процеси и явления от метеорологична, агрометеорологична, хидрологична и екологична гледна точка за територията на страната. Оперативната информация, набрана от националната мрежа на НИМХ, дава възможност за бърза и обща преценка на влиянието на тези явления и процеси върху различни сфери от икономиката и обществения живот.

С благодарност ще приемем Вашите отзиви и препоръки.

НАЦИОНАЛНИЯТ ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ

включващи НАЦИОНАЛНАТА ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНА СЛУЖБА с филиалите си в Плевен, Варна, Пловдив, Кюстендил е с предмет на дейност:

- метеорологични, агрометеорологични и хидрологични информации, данни и анализи за химическото и радиоактивното замърсяване на въздуха и водите
- краткосрочни, средносрочни и месечни прогнози за проявленията на времето, хидросферата, замърсяването на въздуха
- агрометеорологични прогнози за фенологичното развитие и формиране на добиви от земеделските култури
- изследвания и активни въздействия върху градови процеси
- обезпечаване с научноприложни изследвания, експеримент, разработки, методики и технологии на различни дейности в селското стопанство, транспорта, енергетиката, строителството, туризма, проектирането, водното стопанство, търговията, екологията, гражданската защита и други изследователски работи в областта на природните и инженерните науки
- експертни оценки, експертизи и продукти на информатиката

ТАЗИ ОПЕРАТИВНА И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

- повишава икономическата полза от стопанската дейност и комфорта на живота
- спомага за вземане на оптимални управленчески решения
- способства за намаляване на щетите и жертвите от неблагоприятни хидрометеорологични явления
- допринася за международния обмен на хидрометеорологична информация
- участва в световния мониторинг на изменението на климата и състоянието на атмосферата и хидросферата

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

1. СИНОПТИЧНА ОБСТАНОВКА

1 - 18.IX. Страната се е намирала най-често в развито барично поле с атмосферно налягане, колебаещо се около средната стойност за септември. Температурите са били по-високи от нормалните за сезона. Преобладавало е слънчево време с развитие на купеста облачност в следобедните часове. Само на 5 и 16.IX от северозапад са преминавали силно развити атмосферни фронтове. Облачността се е увеличавала, вятърът се е усилвал и на отделни места е превалявал слаб дъжд.

19 - 20.IX. Въздушната маса над страната се е лабилизирала. На много места е имало значителна купеста и купесто-дъждовна облачност и е превалявало краткотраен дъжд с гръмотевици. Температурите са се понижали с 4-5 °C.

21 - 30.IX. Над страната се е установило развито антициклонално барично поле. Времето се е стабилизирало и е било предимно слънчево. Температурите отново са се повишили и са били по-високи от нормалните за този период на годината.

2. ТЕМПЕРАТУРА НА ВЪЗДУХА

Почти през целия месец средноденоношните температури бяха по-високи от нормалните. Температурите бяха близки до нормалните, а в отделни райони на Северна България около 20.IX - и малко по-ниски от тях. Относително понижение имаше и около 5.IX. Най-горещо (средноденоношните температури между 22 и 27 °C - с 3 до 8 °C над нормата) беше около 13.IX.

Средните месечни температури за септември (между 19 и 24 °C, в Сандански 25,0 °C, в планинските райони - между 9 и 14 °C, на вр.Мусала 6,5 °C) са с 3 до 6 °C по-високи от нормалните.

Най-високите температури през септември (предимно между 33 и 38 °C, по Ченоморieto 30-32 °C, в планините между 18 и 23 °C, на вр.Ботев 16,1 °C, на вр.Мусала 16,2 °C) бяха измерени около 15.IX, а най-ниските (между 8 и 13 °C, в Свевлиево 7 °C, в планините предимно между 0 и 5 °C, на вр.Мусала -3,0 °C) - през периода 20-23.IX.

3. ВАЛЕЖИ

Предимно слаби превалявания имаше около 4, 15, 20.IX и в края на месеца. Броят на дните с валеж 1 и повече литра на квадратен метър в повечето райони е до 3, в планинските райони - до 5 дни. Максималният денонощен валеж е предимно до 15 l/m², в Благоевград 48 l/m², в Сливен 27 l/m², на н.Шабза - 23 l/m², на н.Калиакра - 21 l/m², в Грамада - 20 l/m², в Добрич - 18 l/m², на вр.Снежанка - 17 l/m². Той беше измерен на 21 или 30.IX.

Сумата на валежите в по-голямата част на страната е между 5 и 20 l/m² (предимно до 50% от нормата). Най-малко (до 7-8 l/m²) са валежите в централната част на Северна България и в Тракийската низина. Относително повече валежи има в крайните западни и североизточни райони - до 30 l/m², в Благоевград - 55 l/m².

4. СИЛЕН ВЯТЪР

Условия за силен вятър (14 m/s и повече) имаше само в отделни места в Дунавската равнина и планините около 20.IX. Броят на дните със силен вятър е до 3, в отделни планински райони - до 7 дни. В много райони скоростта на вятъра не е достигнала 14 m/s, т.е. не е духал силен вятър.

5. ОБЛАЧНОСТ И СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ

Средната облачност (между 1,5 и 3 десети от небосвода, в планините до 4,5 десети) е с 1-2 десети по-малко от нормата. Слънчевото греене беше между 260 и 320 ч. Броят на ясните дни (предимно между 12 и 20, в Добрич - 9, в Сливей - 23 дни, в планините - до 10 дни) е повече от нормата, а броят на мрачните дни (в повечето райони 0-1 дни, на вр.Ботев - 5, на вр.Мусала - 3) - по-малко от нормата.

6. ОСОБЕНИ ЯВЛЕНИЯ

През септември щурмовите съобщения бяха малко. Най-много щурмови съобщения бяха получени на 20.IX, когато в много райони се разви моп купесто-дъждовна облачност, разризах се гръмотевични бури, вятърът времен се усили чувствително и паднаха краткотрайни валежи, които в отделни места бяха проливни - в Благоевград за около 2 часа паднаха 45 l/s, а в Казанлък и на вр.Ботев падна градушка. Щурмови съобщения имаше в отделни дни за високи (над 30 °C) температури и краткотрайна сутрешна мъгла.

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

1. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА

Овлажнението на повърхностния почвен слой и през повечето дни на септември бе предимно сухо, особено през първата половина, и състоянието му затрудняваше повърхностните обработки. Превалванията в средата на месеца, около 19-20 и в края на септември не промениха съществено обстановката. Само в отделни райони главно покрай Черноморието и то в края на месеца овлажнението на повърхностния почвен слой бе добро до много добро, а състоянието му временно затрудняваше различните обработки.

Продължиха да намаляват водните запаси в почвата. По данни от 27.IX запасите продуктивна влага в повърхностния почвен слой, който е от особена важност за предсеитбената подготовка и за есенната сеитба в по-голямата част от страната, бяха крайно недостатъчни или напълно изчерпани - от 0 до 5 mm общият воден запас представляваше 40-50% от пределната полска влагоемност (ППВ). Само в отделни места, и то главно в припланинските райони, запасите бяха малко по-добри, но също така недостатъчни - от 16 до 18 mm и съответно от 51 до 74 % (вж. прилож. карта). Водните запаси в еднометровия почвен слой също продължиха да намаляват, като в много райони също така бяха вече дори напълно изчерпани и най-често бяха от 3-5 до 20-25 mm и съответно от 50 до 65%.

2. СЪСТОЯНИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ

Агротемперологичните условия през месеца, с изключение на последните 2-3 дни, бяха изключително благоприятни за протичането на последните фази от развитието и узряването на земеделските култури. Сухото и топло, а през последните дни и горещо време, съдействаше в пълна степен за пълното доузряване на късните царевични посеви, късните овощни видове и зеленчуци и особено за узряването на различните сортове лози и получаването на доброкачествена гроздова реколта. Към края на месеца узряване настъпи и при най-късните овощни видове като бадем, орех и др. Сухото и горещо (за месеца топлинните условия бяха с 5-6 °C над нормалните) време ограничаваше развитието и разпространението на гъбните болести. Едва в края на месеца валежите увеличиха влажността в приземния въздушен слой и макар и временно в отделни райони на страната създадох условия за разпорстранението на гъбните болести по все още неприбраната гроздова реколта.

Изключително благоприятните агротемперологични условия ускори узряването на всички късни земеделски култури. Пълната зрелост при царевичните посеви приключи окончателно и на много места те бяха прибрани. Продължи и прибирането на масово узрелите захарно цвекло, памук и др. Общото състояние на късните земеделски култури бе добро и много добро.

Трайните насаждения също приключиха месеца в добро състояние. Узряването настъпи при всички късни овощни видове и сортове лози. При значителна част от костилковите овощни видове продължи оцветяването на листата и макар и с бавни темпове - началото на окапането им.

Благоприятното обстоятелство, че през септември липсваха първите слани, позволи формирането на допълнителна продукция от късните земеделски видове.

3. ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

Условията почти през целия месец бяха много подходящи за извършване на различните мероприятия по полето. Продължи прибирането на узряващата продукция от късните есенни сортове зеленчуци, плодове и грозде, а така също и от късните полски култури. Сухата и сбита почва затрудняваше качествено провеждане на предсеитбените обработки, които в повечето случаи се осъществяваха при нетвърде благоприятни условия. През третото десетдневие на месеца главно във високите места на Западна България започна сеитбата на есенниците.

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

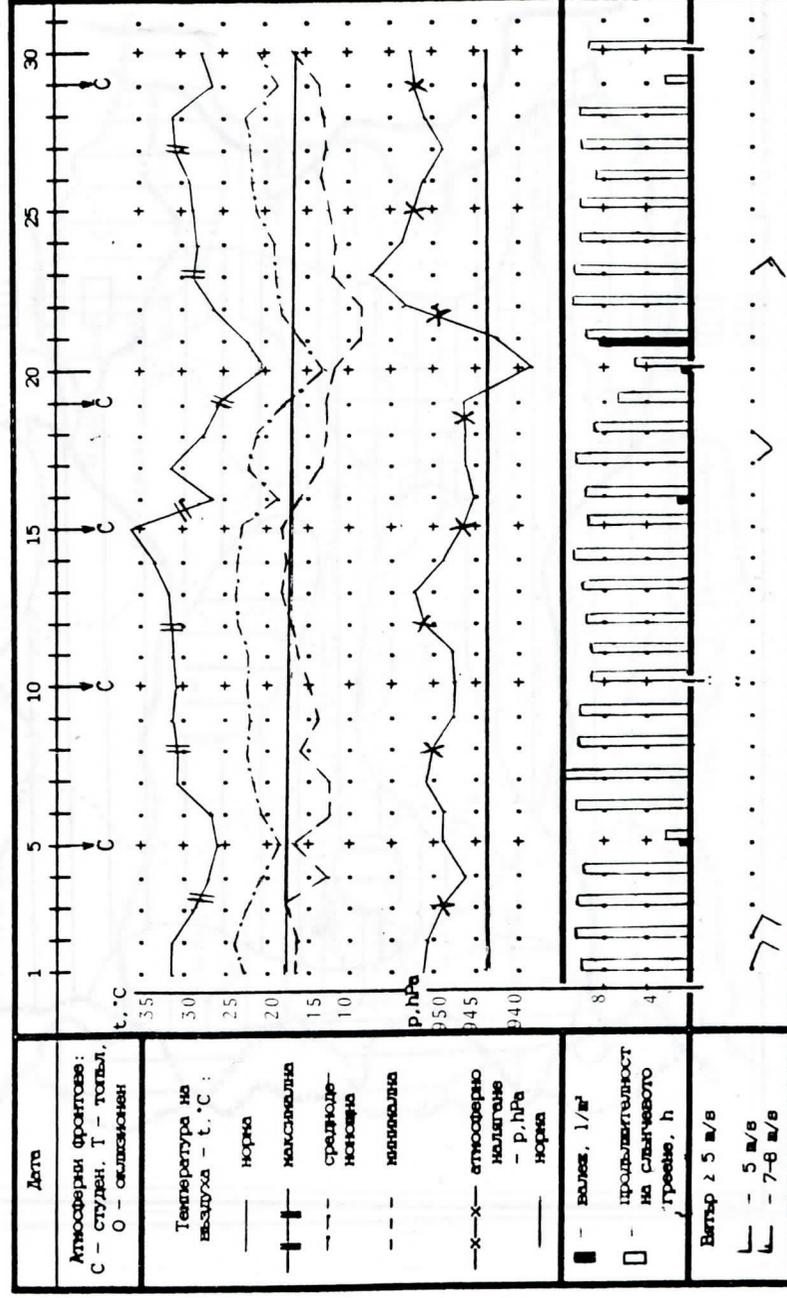
През изтеклия месец химическото замърсяване на въздуха в столицата е в границите на новоприетите санитарно-хигиенни норми с някои отделни изключения. В пункт НИМХ - кв. Младост 1 през последните дни на месеца са регистрирани концентрации на серен двуокис до 2 пъти над многогодишните средни стойности. Съдържанието на сероводород в същия пункт в повечето дни от месеца превишава - до два пъти (15.IX) пределно допустимата концентрация. В района на пл."Възраждане" на 2 и 5.IX средноденоношното съдържание на азотен двуокис слабо превишава съответната норма. Задържа се сравнително високо нивото на прах в повечето от 50% от дните на месеца в кв."Гео Милев" и пл."Възраждане" количеството на прах във въздуха превишава както средноденоношната пределно допустима стойност до два пъти, така и еднократната пределно допустима съответно до 1,3 - 1,5 пъти.

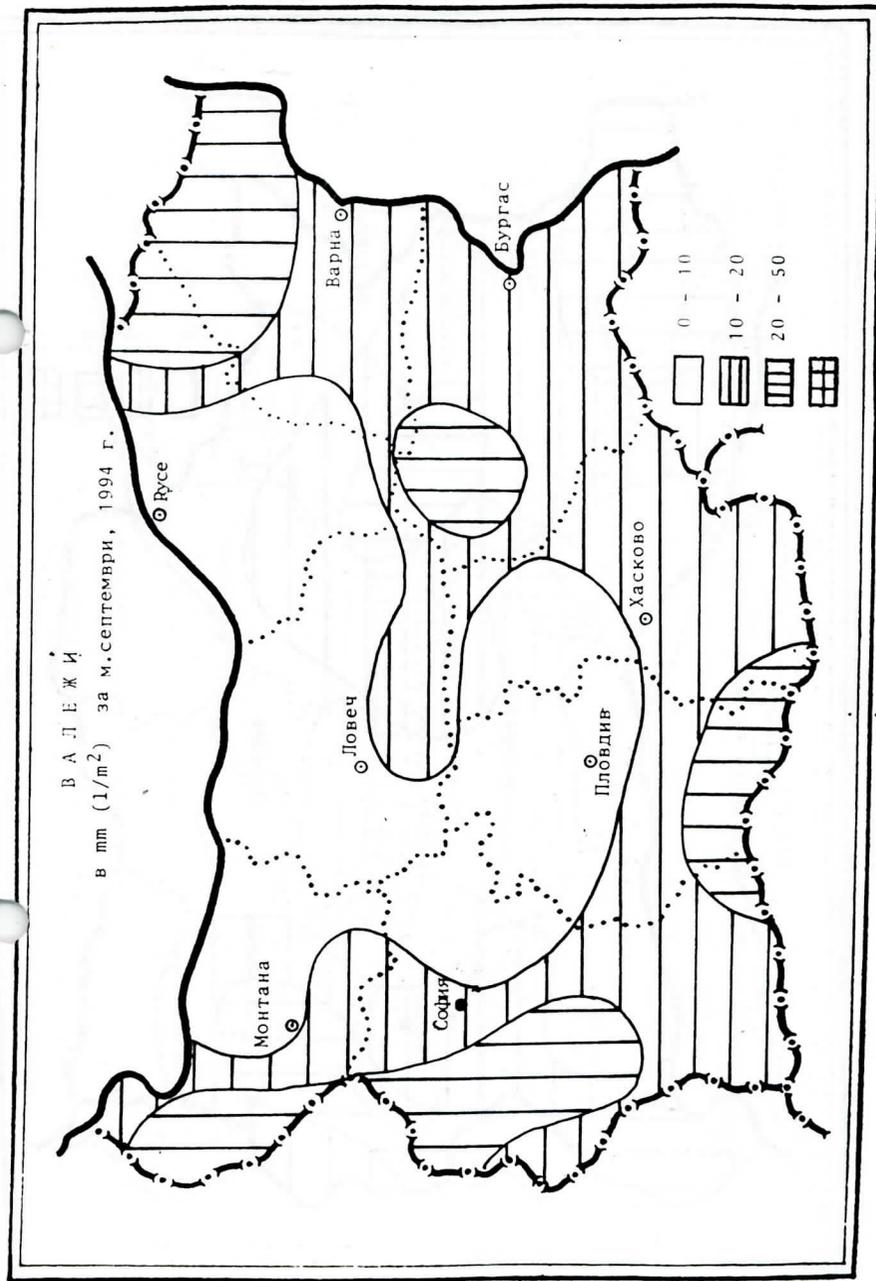
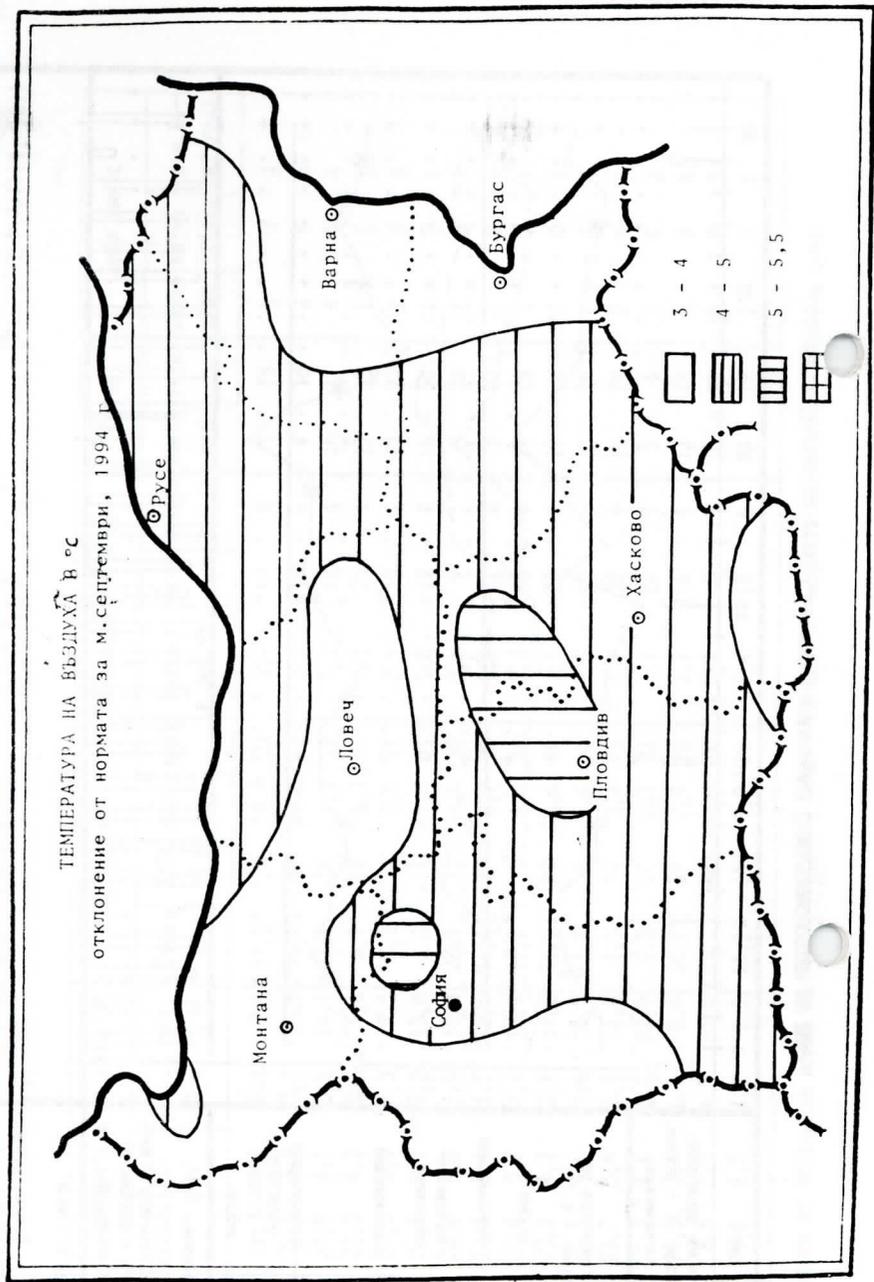
През месец септември не се наблюдава съществено изменение в дълготрайната обща бета-активност на въздуха в сравнение тази през предходния месец. Средномесечните стойности са близки до тези през август, като се изменят както следва: София - 2.6 mBq/m³, Пловдив - 5.8 mBq/m³, Варна - 8.7 mBq/m³, Бургас - 6.4 mBq/m³ и Плевен - 3.3 mBq/m³. Тези относително високи стойности са характерни за лятото и могат да се обяснят с необичайно топлото и сухо време през септември и съответно по-голямото количество прах във въздуха. Най-високи стойности са измерени на 5 и 7.IX в Бургас - около 14 mBq/m³ и на 12, 17 и 19.IX във Варна - 12-13 mBq/m³. Отново най-ниско е нивото на общата бета-активност на въздуха в градовете София и Плевен. Трябва да се отбележи, че всички тези стойности са в границите на фонните стойности за страната. През месеца липсват данни за радиационна авария.

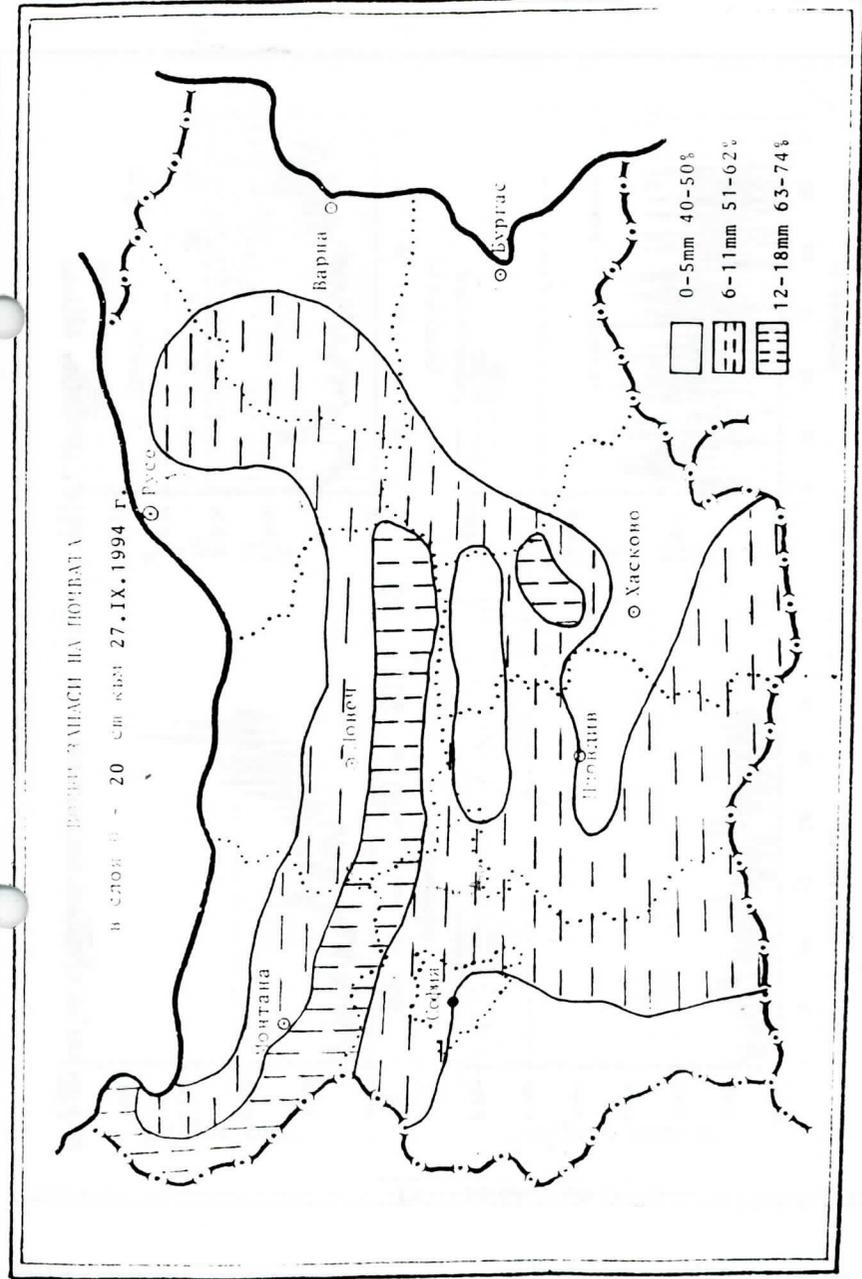
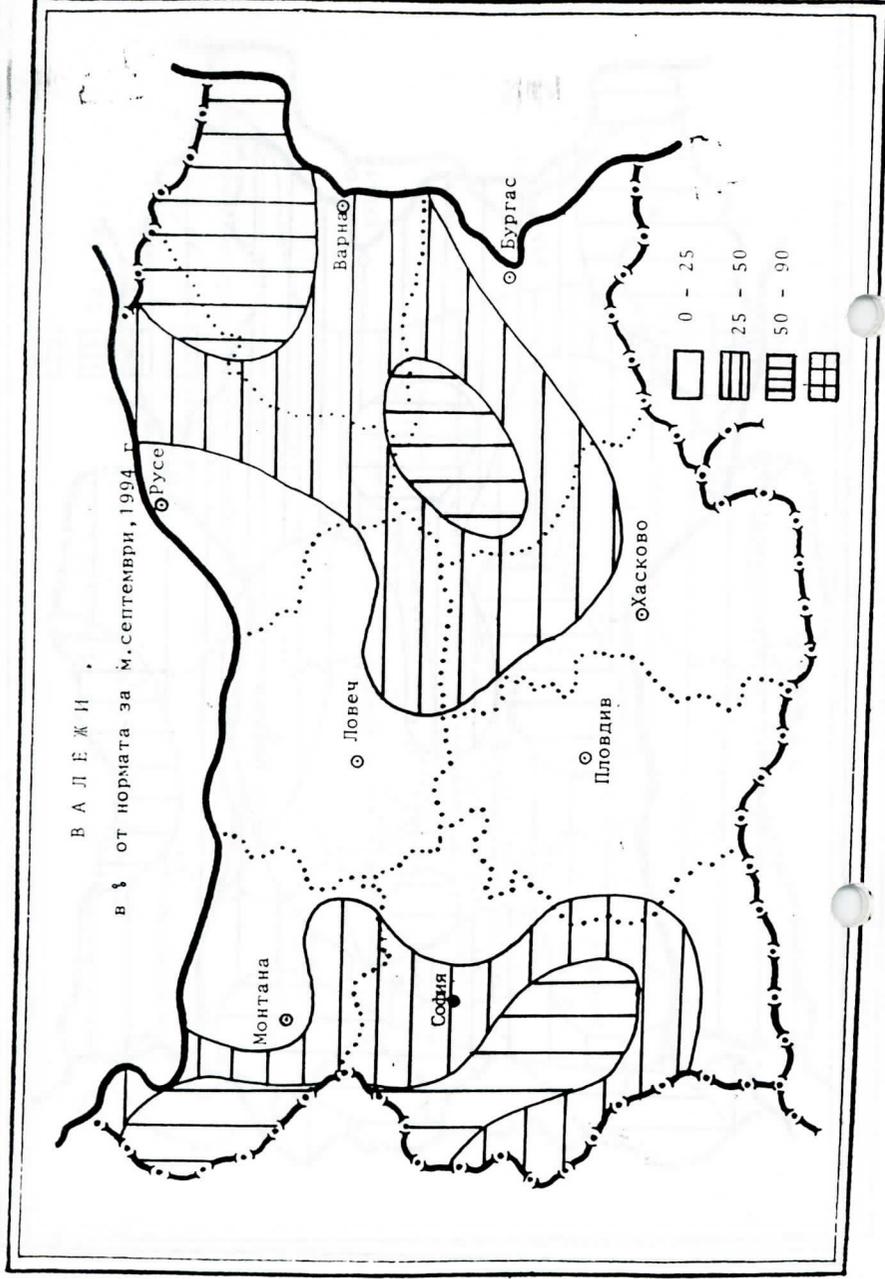
Станция	Температура на въздуха			Валеж			Облачност		Брой дни		Вятър		Брой дни с:	
	средна С°	ΔТ С°	макс. С°	сума мм	0/0п %	макс. мм	средна в десети	ясни мрачни	макс. м/с	дата	валей ≥1мм	вятър ≥14м/с	грън.бу- ри/ град	Брой дни с:
София	21,3	4,8	35,5	11,3	25	8,8	2,9	12	0	9	3	0	4	-
Видин	20,9	3,0	33,9	16,6	47	10,6	2,7	13	2	7	3	0	3	-
Враца	21,9	4,1	35,8	21,4	36	7,2	2,2	18	1	10	4	0	4	-
Плевен	23,3	4,2	38,5	6,7	18	6,7	1,1	25	1	17	1	1	1	-
В.Търново	22,2	3,4	38,5	3,2	7	2,1	2,9	10	1	17	2	1	1	-
Русе	23,9	4,7	37,2	3,6	11	3,4	1,8	19	1	16	1	3	1	-
Добрич	20,6	4,8	31,8	22,9	72	18,4	2,6	9	1	5	3	0	2	-
Варна	22,4	3,4	31,5	11,1	39	8,2	2,9	12	2	6	2	0	2	-
Бургас	22,6	3,2	32,4	11,3	3	6,6	2,3	15	0	14	2	2	1	-
Сливен	23,1	4,3	32,9	26,6	84	26,6	1,5	23	0	12	1	0	1	-
Кърджали	23,1	4,4	36,0	1,0	3	1,0	2,3	15	0	17	0	1	-	-
Пловдив	23,7	5,4	35,4	4,5	11	3,4	1,4	22	0	12	2	0	1	-
Сандански	25,0	4,4	36,2	2,5	10	1,7	1,7	21	0	8	1	0	2	-
Кистендил	20,8	3,4	36,5	14,7	39	7,4	2,7	11	1	12	4	0	4	-
вр. Мусала	6,5	3,9	16,2	21,2	60	10,0	3,8	8	3	34	19	5	3	-
вр. Ботев	9,2	4,5	16,1	11,2	14	9,2	4,4	10	5	28	19	2	3	1

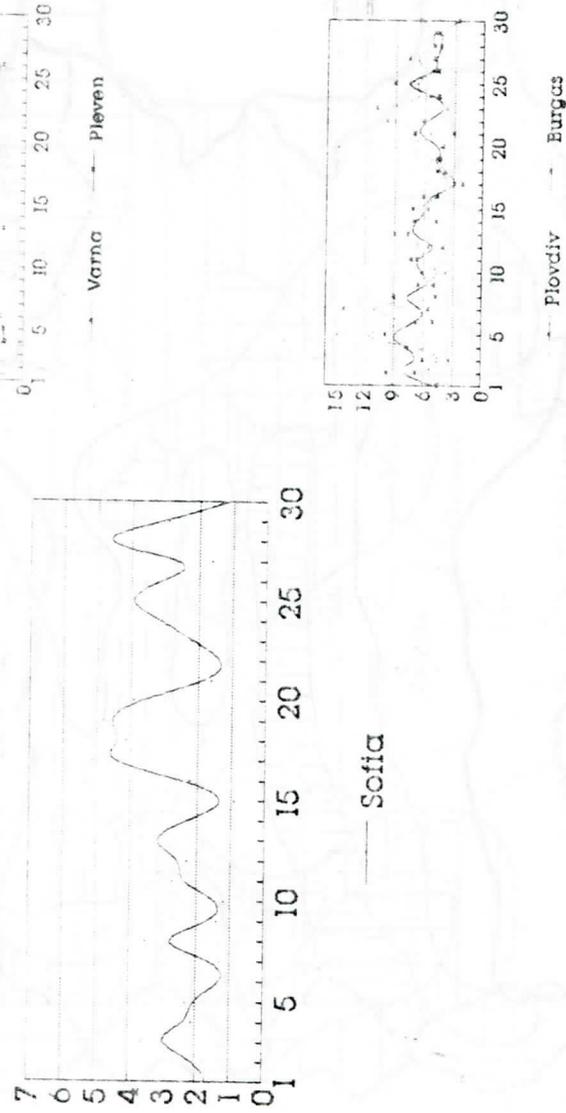
ΔТ - Отклонение от месечната норма на температурата ; 0/0п - Процент от нормата на месечната валежна сума.

ХОД НА МЕТЕОРОЛОГИЧНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ В СОФИЯ ПРЕЗ М. СЕПТЕМВРИ, 1994 Г.

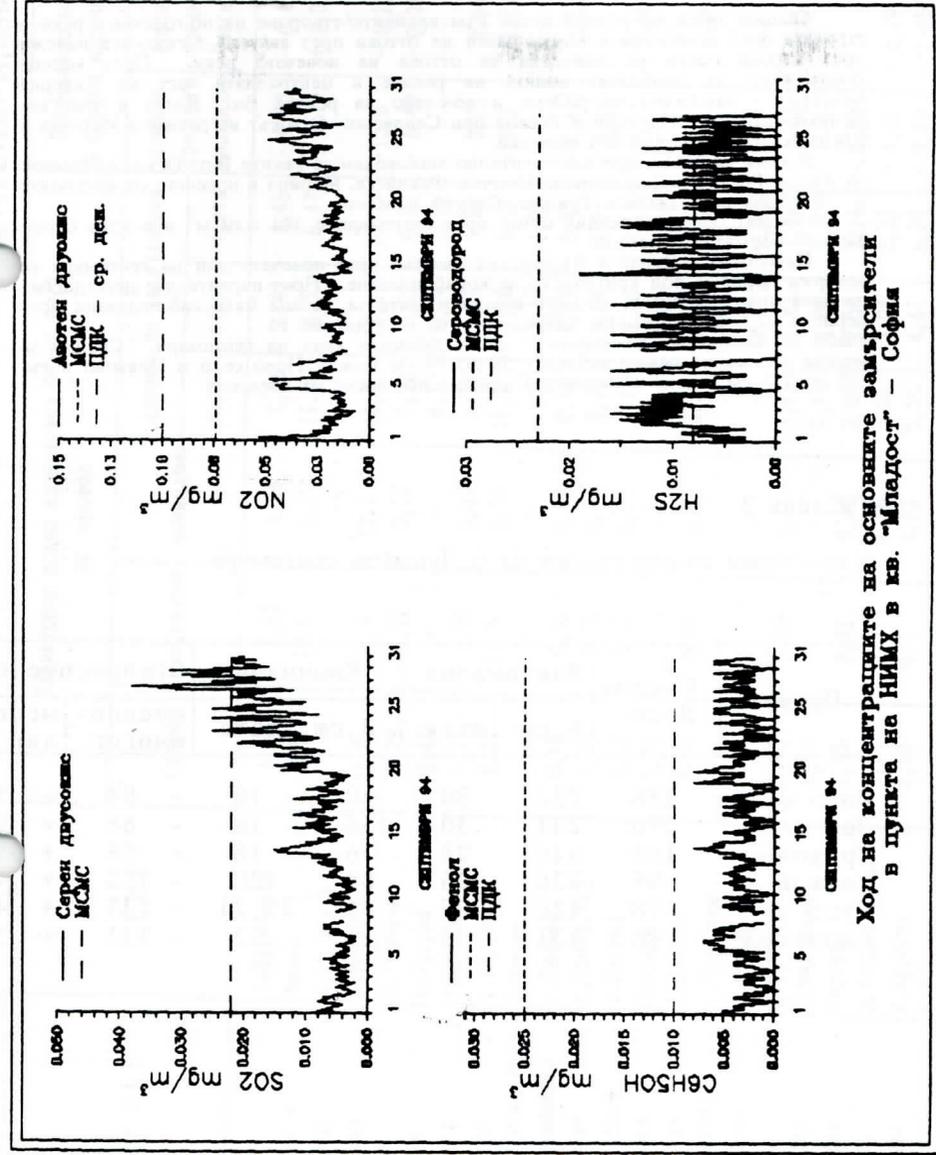

Месечен ход на сумарната бета-активност на въздуха в Bq/m^3 , септември, 1994 г.

Ход на концентрациите на основните замърсители в пункта на НИМХ в кв. "Младост" - София

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

Общият обем на речния отток към крайните створове на по-големите реки в страната през септември е почти равен на оттока през август. Оскъдните валежи през месеца почти не повлияха на оттока на повечето реки. През месеца продължиха да намаляват водите на реките в централната част на Северна България - най-силно на р.Осъм и по-слабо на реките Вит, Янтра в участъка Велико Търново - Каранци и Росица при Севлиево. Оттокът на реките в Източна и Южна България остана без промяна.

В края на септември изключително маловодни са реките Вит, Осъм, притоците на Янтра, Росица и Джулоница, Камчия, Факийска, Марица и повечето от притоците й - Върбица при Джебел, Тунджа, Струма и Места.

Общият обем на речния отток през септември е 144 млн м³ и е едва около 32% от нормата за месеца.

Нивото на р.Дунав в българския участък през повечето дни на септември се задържа около и под критичното за корабоплаване. През първите две десетдневия речното ниво предимно спадаше и минимумите за месеца бяха наблюдавани през периода 17 - 22 септември. През третото десетдневие то слабо се повиши и максимумите, наблюдавани в края на септември. Средно за месеца нивото на реката остана с 58 до 94 см между Ново село и Оряхово и със 102 до 133 см между Свищов и Силистра по-ниско от нормата.

Таблица 2

Характерни водни стоежи на р.Дунав за септември

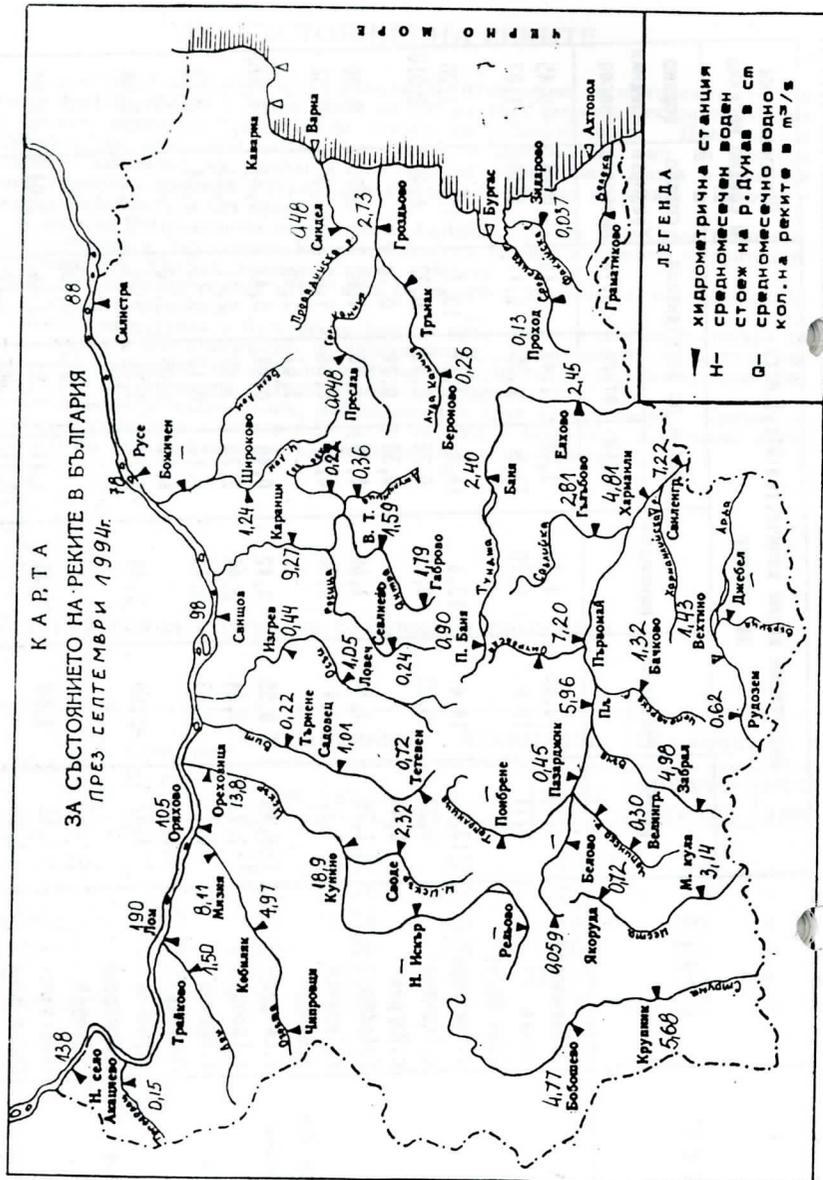
Пункт	Средни Н, см	Максимални		Минимални		Отклонение от		
		Н, см	дата	Н, см	дата	средно- многог.	месец авг.	
Ново село	138	232	30	80	16	-	94	+ 56
Лом	190	241	30	138	18	-	88	+ 68
Оряхово	105	126	28	36	18	-	58	+ 27
Свищов	98	136	26	64	20	-	102	+ 4
Русе	78	120	27	41	20, 21	-	133	+ 48
Силистра	88	131	30	57	22	-	115	+ 38

Таблица 3

УДРОЛОГИЧЕН РЕЖИМ НА РЕКИТЕ

СЕПТЕМВРИ, 1994 г.

РЕКА	ПУНКТ	Характерни водни количества Q (куб. м/с) за месеца						Отклонение на Q средно месечно	
		средни	максимални	минимални	средни по десетдневия			спрямо средното многог.	спрямо предния месец
					първа	втора	трета		
Лом	с. Василевци	1,50	1,65	1,46	1,56	1,47	1,46	- 0,83	- 0,45
Огоста	Мизия	8,11	18,8	6,20	11,5	6,35	6,47	- 1,10	+ 1,07
Искър	Нови Искър	-	-	-	-	-	-	-	-
Искър	с. Ореховица	13,8	14,4	13,6	14,0	13,6	13,7	- 15,0	- 1,20
Вит	с. Търнене	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	- 6,45	- 0,010
Осъм	с. Изгрев	0,44	-	-	0,30	0,24	0,78	-	-
Янтра	Габрово	1,79	1,90	1,60	1,78	1,78	1,82	- 0,71	0,00
Янтра	с. Каранци	9,27	13,4	8,36	10,1	8,68	9,02	- 13,3	- 3,33
Русенски Лом	Божичен	-	-	-	-	-	1,85	-	-
Провадийска	г. Синдел	0,48	0,55	0,42	0,48	0,49	0,47	- 0,47	- 0,070
Канчия	с. Розляово	2,73	3,24	2,44	2,78	2,69	2,71	- 3,33	-
Средецка	с. Проход	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	- 0,24	0,00
Марица	Пловдив	5,96	-	-	6,04	6,05	5,78	-	-
Марица	Харманли	4,81	8,00	2,40	3,20	3,34	7,89	- 49,1	+ 2,04
Тополница	с. Лойбрене	-	-	-	-	-	0,012	-	-
Върбица	с. Джебел	-	-	-	-	-	0,008	-	-
Араа	с. Вехтино	1,43	1,80	1,31	1,41	1,45	1,44	- 2,04	- 0,11
Тунджа	Павел баня	0,90	-	-	0,44	1,05	1,22	-	-
Тунджа	Елхово	2,45	2,72	2,00	2,68	2,54	2,14	- 5,53	-
Места	м. Мочина кула	3,14	3,39	2,98	3,06	3,04	3,32	- 4,01	+ 0,19
Струма	с. Крупник	5,68	10,3	4,13	5,58	4,67	6,79	- 9,82	- 0,050

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

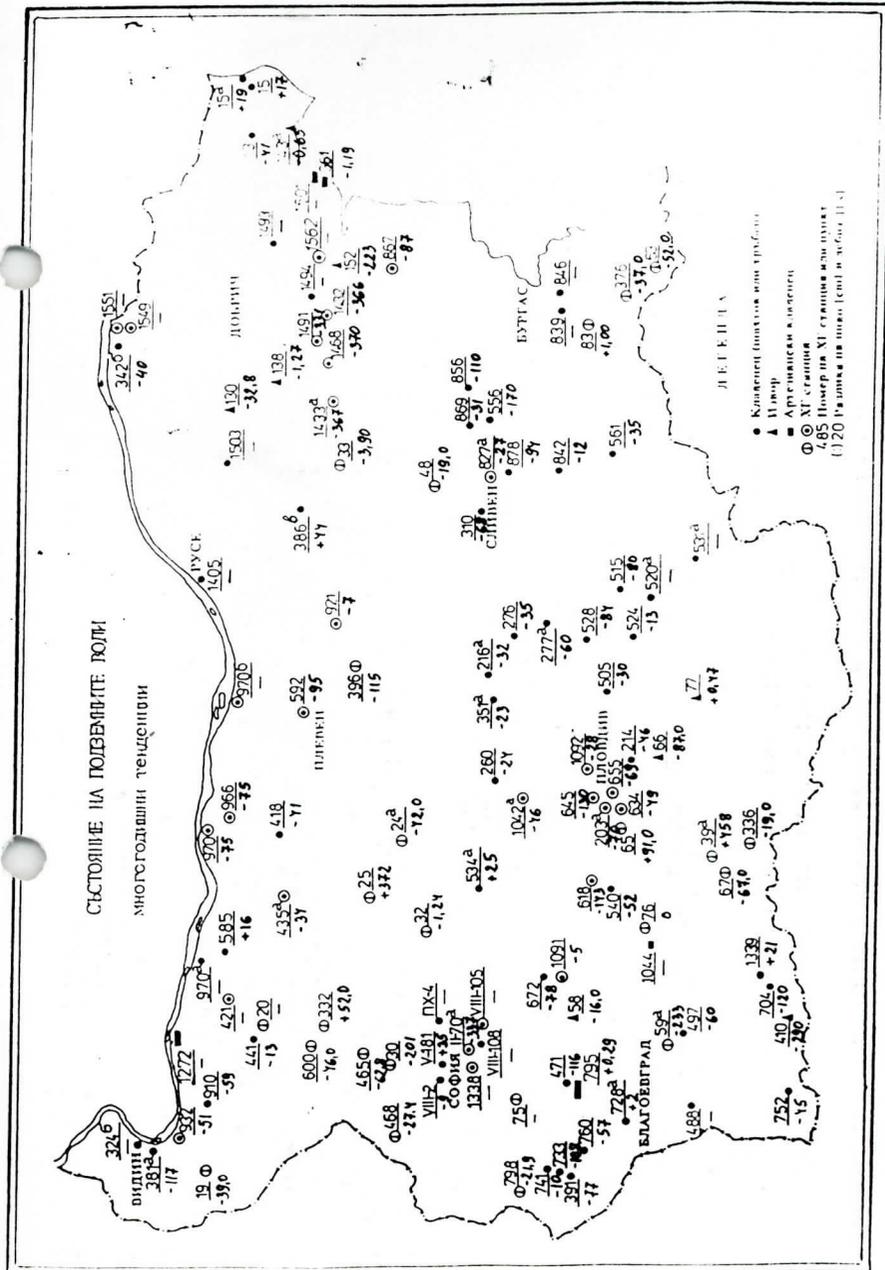
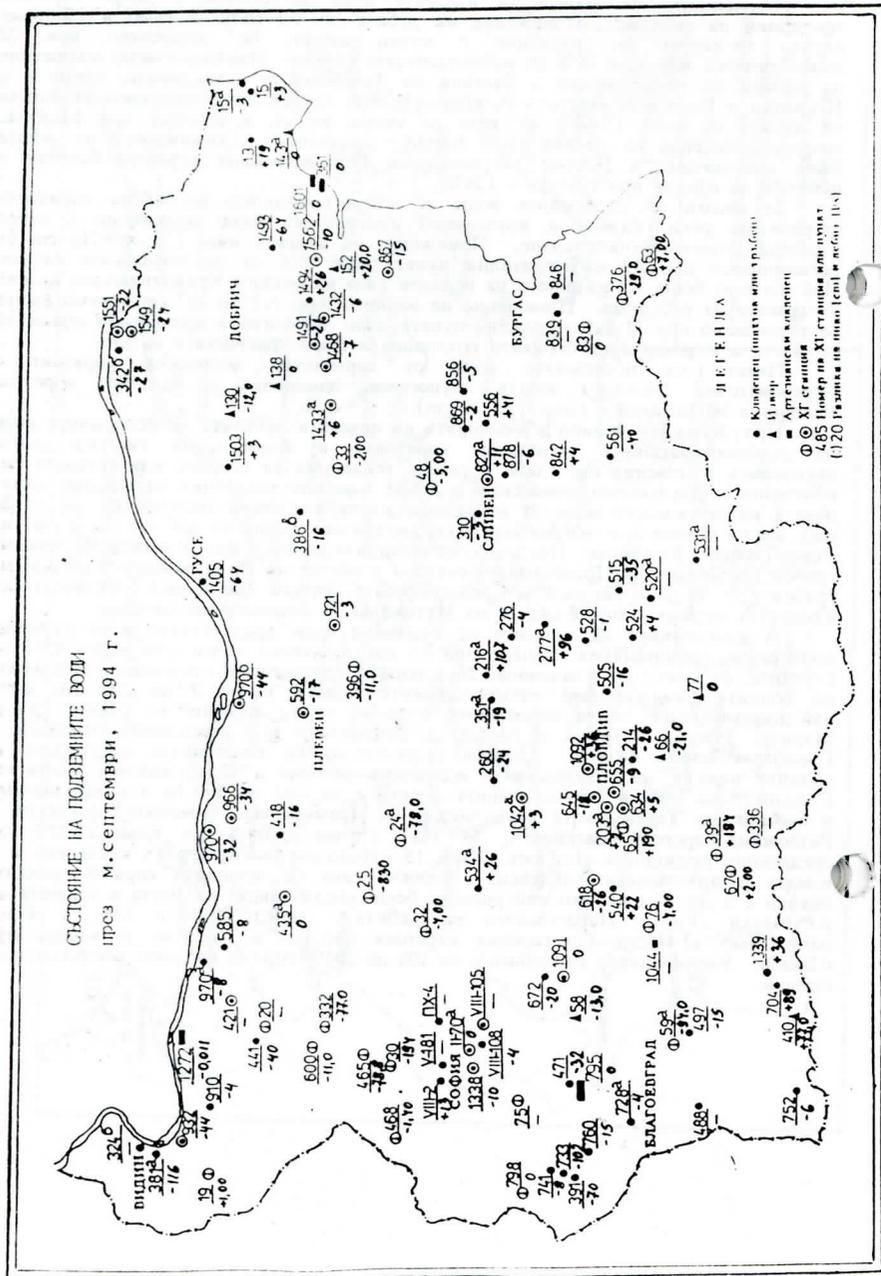
Измененията на дебита на изворите бяха двупосочни, с добре изразена тенденция на спадане. Понижение на дебита до 1-2 пъти, и само в единични случаи по-високо в сравнение с месец август, бе установено при 22 водоизточника или при 76% от наблюдаваните случаи. Най-съществено понижение на дебита бе регистрирано в басейна на Тетевенската антиклинала, както и в Искрецки и Разложки карстови басейни. В тези случаи средномесечните стойности на дебита са едва 13-44% от тези за месец август, а изворът при с.Боснек, свързан с басейна на масива Голо Бърдо - пресъхнал. Повишението на дебита беше най-значимо в Настан-Триградския и Гоцеделчевския карстови басейни и най-вече за извора при с.Беден - 126%.

За нивата на подземните води от плиткозалегащите водоносни хоризонти (тераси на реки, низини и котловини) измененията бяха двупосочни с добре изразена тенденция на спадане. Понижение на водните нива с 1 до 116 cm бе регистрирано при 49 наблюдателни пункта или 80% от наблюдаваните случаи. Най-значимо беше понижението на водните нива на места в Крайдунавските низини и терасата на р.Струма. Повишение на водните нива с 2 до 107 cm спрямо август бе установено при 12 наблюдателни пункта, като най-значими проявления имахте на места в Карлово-Казанлъжката котловина и Горнотракийската низина.

Нивата на подземните води от сарматския водоносен хоризонт в Североизточна България имаха двупосочни изменения с по-добре изразена тенденция на покачване (от -3 до 19 cm).

През изтеклия период измененията на нивата и дебитите на подземните води от дълбокозалегащите водоносни хоризонти и водонапорни системи имаха двупосочни изменения със слабо изразена тенденция на спадане или останаха без изменение. Двупосочни изменения с добре изразена тенденция на спадане имаха нивата на подземните води от малм-валажката водоносна система (от -64 до 26 cm), както и нивата в хотрив-баремския водоносен хоризонт (от -64 до 3 cm) на Североизточна България. Предимно се повишиха водните нива в обсега Местенския грабен (до 36 cm), в Приабонската система в обсега на Пазарджишко-Пловдивския грабен (до 36 cm), както и в Средногорската система (до 6 cm). Останаха без изменение водните нива в обсега на Ихтиманската водонапорна система.

В измененията на запасите от подземни води през септември се установи подчертана тенденция на спадане при 85 наблюдателни точки или почти 85% от случаите, от които 60 кладенеца, 25 извора и артезиански кладенеца. Спадането на водните нива спрямо многогодишните оценки е от 5 до 370 cm, като най-значимо беше то за подземните води на места терасите на реките Дунав, Марица, Тунджа, Струма и Места, в Софийската и Сливенската котловини и Горнотракийската низина. Особено изразителна бе тенденцията на спадане за водните нива в малм-валанжката водоносна система в Североизточна България. Спадането на дебита спрямо същите оценки е от 0.65 до 290 l/s и е най-значимо в басейна на Тетевенската антиклинала, в Мраморенски, Ловешко-Търновския и Разложки карстови басейни. В тези случаи дебитът е едва 22-32% от средномногогодишната стойност. При 15 наблюдателни пункта (8 кладенеца и 7 извора и артезиански кладенеца) водните нива се повишиха спрямо средните оценки с 2 до 44 cm, като най-значимо беше увеличението на места в терасата на р.Русенски Лом. Нарастането на дебита - между 0.29 и 458 l/s - беше най-голямо в Настан-Триградския карстови басейни и най-вече за извора при с.Беден. Увеличението на дебита е от 106 до 204% спрямо средните многогодишни оценки.

Директор НИМХ проф. д-р Вл. Шаров
Телефон 88-03-80 Факс 88-44-94
Телефони: ц-ла 72-22-71/75

Секция "Прогнози" в.236, дир.72-23-63
Секция "Климатология" в.262
Секция "Дългосрочни прогнози" в.267
Секция "Агропрогнози" в.230
Секция "Състав на атмосферата" в.228

Подготвили материалите за броя
Част I Б. Такева, к.г.н. Л. Латинев
Част II Н. Витанов, Р. Величкова
Част III Ю. Иванчева, М. Коларова
Част IV инж. Г. Здравкова
Част V к.г.н. М. Мачкова

Главен редактор к.ф.н. П. Симеонов
Редактор и компютърна подготовка Б. Калчева
Технически редактор М. Пашалийски
Формат 70x100/16
поръчка - служебна
Тираж 25

Печатница при НИМХ
1784 София, "Цариградско шосе" 66